

כבוד רב

Suffragante Ampliff. Sen. Phil. Acad. Aboens.
PRÆSIDE

Dn. ISAAC BERNHARD /
L-L, S. S. PROFESS. Ord. Facult. Philos.
h. t. Decano Spectabili,

DE

DOLO
GIBEONITARUM,

DISSERTATIONEM HISTORICO-MORALEM,

Publicæ Candidorum censuræ submittit,

ERICUS CAJANUS, E. N. E. F.

O. Botn.

Ad diem VII. Calend. Maji anni *χρ̄ιστογ̄ογίας*

M. DCC. XXX.

Loco horisque solitis.

ABOÆ, exc. JOH. KIÄMPPE R. Acad. Typ.

H. Adermäkel.

S:Æ R:Æ M:TIS
MAGNÆ FIDEI VIRO,
PERILLUSTRI GENEROSISSIMO QVE
COMITI Ac DOMINO,

**D_N. GUSTAVO
CREUTZ,**

Legionis Pedestris Ostro-Botnicæ
CHILIARCHÆ
Præcellentissimo,
Atque Præsidii, quod in urbe est Portus
Friedericiani,

INTENDENTI
Longe Eminentissimo,
MÆCENATI MAGNO.

Salve! Celse Comes, *Fennorum* Gloria
terra,

Agminis armati Dux Columenq; potens.
Excuses, quaso, trepidi conamen Henai,
Qui pulsat tecti limina magna Tui.
Scilicet iste quibus populum decepit Hebraeum,
Adgressa est levitas pingere nostra dolos.
Quae licet imbelles musas & castra minervæ
Secretetur, cellos gestit adire lares.

Suscipe, Magne Comes, *levidensis munera*
chartæ,

Quæ Tibi devota mente animoque sacro.
Gratuler inde mihi, si vilia dona placerent,
Talis & ut Domini dicerer esse cliens
Vive diu felix, precor, ut per secula multa
Ostendet tantum Botnia nostra Decus!

Perillustris Generosissimique Comitum ac
Chiliarchæ,

Cliens Devotissimus,

Ericus Cajanus.

Regiæ hujus ad Auram
ACADEMIÆ RECTORI h. t.
MAGNIFICO,

Maximè Reverendo atque Celeberrimo VIRO,
Dn. Mag. DANIELI JUSLENIO,
S. S. Theolog. PROFES. Ordin. Ecclesiæ
Cathedralis Fennicæ ANTISTITI,
Et Consistorii utriusque ADSESSORI,
Gravissimo, Mæcenati Optimo.

VIRO Admodum Reverendo ac Præclarissimo,
Dn. Mag. ERICO CAJANO,
Ecclesiarum, quæ Deo in Cronoby & Teivis
Jerswi colliguntur, PASTORI, Districtus vi-
cini PRÆPOSITO, & Nosocomii Sorphol-
menfis EPHORO, Adcuratissimo, Parenti,
ut Optimo, ita omni Filii reverentia æter-
num colendo.

VIRO Plur. Reverendo atque Præclarissimo,
Dn. Mag. ERICO FALANDRO,
Cœtus, qui in Kelswiâ Christo congrega-
tur, PASTORI longe meritissimo, Patru-
loco semper Colendo.

VIRO

Maxime Reverendo & Celeberrimo,

Dn. M. JOHAN. HAARIMAN,

Philosoph. Theoret. in Regio hocce Ly-
ceo PROFESSORI Ordin.

Consistorii utriusque ADSESSO-
RI, atque PASTORI

In Mandamati Gravissimo, Patrono
Optimo.

VIRO Plurimum Reverendo ac Praeclarissimo,

Dn. M. JOHANNI SALMENIO,

PASTORI in Nimito Emerito, Avunculo
quovis reverentiae genere suspiciendo.

VIRO Plurim. Reverendo atque Clarissimo,

Dn. ELIÆ TELIN,

Pastori antea Legionis pedestris Saxonicae
in Svecia stipendia merentis, jam vero plu-
res per annos Pastori vicario & Sacellano
in Pedersöre & Jacob Stad Vigilantissimo,
Fautori & Evergetæ Propensissimo.

Plurimum Reverendo & Doctissimo VIRO,
Dn. ARVIDO GEBHARDE,
Legionis Pedestris Aboiticæ Pastori Me-
ritissimo, Avunculo multis nominibus
honorando.

PATRONI, PATER & FAVTORES *Vos veneran-*
di,

Sistitur heic Vobis e Gibeone dolus.
Ille quidem gracili culmus de messe minervæ
Mittitur; ast faciles suscipiatis eum.
Digna cluent minime meritis munuscula tan-
tis:

Pectoris ista tamen tessera sunt pio.
Vivite Vos salvi, felices omne per ævum,
Incolumesque, precor! dum pia vota va-
lent,

Maxime, Admodum & Plurimum Re-
verendorum Nominum Vestrorum,

Cultoris Humillimi
Et
Filii Obsequentissimi,
ERICI CAJANI,

Viro Juveni

Ingeniū morumque cultura conspicuo

Dn. ERICO CAJANO

Dum eruditam ederet de Gibeonitarum
dolo dissertationem, σύγγραμμα hoc-
ce reliquit

Μηδεν ἔδωκεν ἄλλερ θεὸς ἀνθρώποις πόνοιο,
ἀλλὰ νέμει αὐτοῖς μεγάλην σύμπαρτα ἰδρωῖ.
οὔτε γὰρ ἄχρι χρόνυ παρέρντες ἐκεῖνον ἀνεῦρον,
ὅστις ἀνευ δρόμου ἠδὲ κόπυ ἱεῖλύχηκε βραβεῖς.
τῆνκε δὲ ἄμμας, καθάπερ μύρμηκες ἕασσι,
ἕμεναι ἀσκηῖνας, μήτ' ἐν παραδείγματ' ἀκηδῆς
τέλειγος, ὅς νάρκη διαγεῖ ἐο πάντα βίον γε,
μήτ' ἐν ἀσελγείᾳ καιρὸν διαλῆψαι ἀναιδῶς.
τῆτ' ἄρα ἐσκόπεις παρὰ τοῖ ἀνίσργε δαίφρον,
ὅς τῆν ἐξεδιδως γλαφυρὴν διάλεξιν ἐκοηί,
ὥσε μὴ ἐν σιγῇ διάγειν ὥρας τε βίον τε,
ζώδιου ὡς ἀλογον γᾶσαν διαπαντός ὀρέον.
κατ μὲν ἐλευθέριοι παιδεῖαι ἕωσι βαρεῖαι
καὶ χαλεποὶ, ἰθὺῖαθ' ὅπως εἰκάλω ἐκείνας
μάλτι, τῆ βόλᾳνη, ρίζαν περ ἔχοντι μέλαιναν.

ἄλ°

ἀλλά γε τῆς λύμης κρᾶτέων ἀνδ' εἰωθέσθαι
Θυμῶ, ὡς δηλοῖ διάλεξις σοῖο παῖδου.
Τῆνεκα ἢ μυχῶ ἢ μεσ' εὐχὴ ἀπ' ἐπιείκους,
ὧς σὺ εὖ πόνον ἀπολαύειν καρπὸν, ἐν ἴλαο

JOHANNES WELINUS.

Thes I.

באלה

Thef. I.

PROOEMIALIS.

§. I. *Indicando, hominibus ultimas ad angustias redactis consilia interdum haud defuisse utilia, viam ad dicenda pandit.*

§. II. *Vox Dolus explicatur.*

§. III. *In natales vocis Gibeonitarum inquirat.*

§. I.

QUAM difficile sit hominibus, ultimas ad angustias ob quæcun-
A que

que imminencia mala redactis, consilium aliquod, usum utilitatemque ipsis allaturum, ceu certum & salutiferum, capere, res majoris est indaginis, quam ut ingenii mei hoc describere valeat tenuitas. Ut vero facili non solum operâ, verum felici etiam eventu quamplurimis tale successerit consilium, ad quod maximo urgente necessitatis casu accedere, unicuique historicos evolventi notum esse potest. Quid? nonne consilium Gibeonitarum de foedere, astu quamvis, cum Josua & Israëlitis ineundo, adeo iis utile fuit, ut etiam victricia horrendaque Israëlita effugerint arma, licet suum ob dolum

fer-

servitio sanctuarum additi sint, vita tamen eorum in tuto fuerit; qua de re totum legatur caput IX. Josuæ. Nonne Judæi tempore Maccabæorum, libertatem & religionis suæ & habitationis subterfugis suis, maxima licet cum molestia, contra gentes finitimas tuiti sunt (a); Nonne Thebani duce Pelopida urbem suam a Spartanis subactam, audaci conatu in libertatem vindicavere, præsidio Lacedæmoniorum ex arce expulso (b); Nonne etiam præeunte Rege gloriosissimæ memoriæ GUSTAVO I. Dalekarli reliquique deinde

(a) *Adifis L. L. 1. & 11. Maccab.*

(b) *Corn. Nep. vit. Pelop. c. III.*

Sveci seipſos fortiter quidem, ſed periculose, Danis proſtigatis, ab ſervitute retraxere (c)? Ut aliis pluribusque enumerandis exemplis ſuperledeam. Hinc liquet, in caſu neceſſitatis extremæ rationem inſitam interdum proſpere cedere. Hinc videmus, quantum valeant interdum conſilia eorum, quos univerſale premit malum, dum inde ſe expedire laborant. Ob ejuſmodi univerſale malum Gibeonitæ vitam ſibi a Joſua atque populo Iſraëlitico, dolo quaſivere. Hoc de eorum dolo cum mihi jam animus ſit pauca

(c) *Pufendorfs Inledning til Swenſka Historien* §. 58. vel in *vita Guſtavi I.*

pauca proferre, solitum tuum, Lector benevole, favorem, quo alios quoque benigne excipere antea voluisti, mihi ut præstare velis, etiam atque etiam rogo & obtestor: in primis ut quæ circa nobilissimam hanc materiam minus polita adferri videas, in meliorem interpreteris partem.

§. II.

Quoniam receptus disputantibus mos hanc fere vim legis induit, ut obstrictus sit unus quisque vocabulorum in fronte dissertationis occurrentium tum originem tum notionem enodare: hinc ex officio esse etiam meo arbitror, voces, quas

dis-

dissertatiuncula nostra præ se
 fert, paucis attingere. Ad
 priorem, *doli* sc. vocem, quod
 attinet, singulis Lexica inspi-
 cientibus eam esse notissimam,
 me non latet. In Græca ci-
 vitate dicitur *δόλος*, ortamque
 volunt a *δέλω* *inesco*, vel *δολέω*
ledo: ad Latinos certe eadem
 vox postea manavit, quan-
 quam Donato eam a dolan-
 do deducere placeat. Sumi-
 tur autem vel pro *dolo malo*,
 quo quis in sui detrimentum ab
 alio decipitur; vel pro bono,
 quem ajunt esse *Actionem*
 quandam, qua astutia simula-
 tioneque alter alterum, citra e-
 jus tamen damnum vel detri-
 mentum, seducit & decipit, in
 proprium sui ipsius commodum.

GIBEONITARUM. 7

Græcis dicitur etiam *απάτη*,
 quasi ab *α* privat. & *πάτος*,
via calcata, semita, unde *απα-*
τάω fit, quasi *απαγνοῦ τῆ πατῆς*,
 a via publica abducere, i. e.
decipere, fallere. In lingua v.
 primæva seu Ebræa dicitur
ערמה, quod descendit a rad.
ערה, *calliditate, astus usus est*:
תך & *תכני* a *תך* rad. de-
 perditā: iñō *תרמה, פרמה, רמה*
 & *תרמות*, quæ voces derivatæ
 sunt a rad. verb. *רמה*, *jecit, de-*
jecit, projecit, jaculatus est:
 quæ in Pihelitica conjug: signi-
 ficat *רמה* *decepit, defraudavit,*
fefellit. Svecis dicitur *Stwet*
 a *Stwika* / & *List* / unde *li-*
stighet & verbum *lista*. Lin-
 gua vero nostra materna seu
 Fennica audit *Petos* a *peto-*
sa /

תָּא/ decipere: quod ab Ebr. *תָּא* *seductus, plectus fuit*, duobus prioribus servatis radicalibus literis, ט & ת, facile derivatur. Hinc etiam, ab Ebræa puta voce, תָּא, haud incommode deducta videri posset vox Græcorum *ἀπάτη*, cujus etymon aliud a Lexicographis traditum modo attingimus.

§. III.

Quod autem ad alterum attinet vocabulum, *Gibeonitarum* nempe, quod in fronte exstat dissertatiunculæ nostræ; Ebrææ id esse originis, nemo inficias ibit, qui vel primas linguæ hujus sacrae delicias gustaverit. Ejus vero

GIBEONITARUM. 9

vero derivatio quamvis ob-
 scurior videatur, non tamen
 hæreo, unde sit deducendum.
 גבע namque radix nobis arri-
 det, unde גבעה *scyphus* & גבעה
collis, immo גבע proprium lo-
 ci nomen, quali editum &
 conspicuum dicas, nec non
 טגבעת *tiaræ*. Videtur radix
 illa *elatum* quoddam, *assur-*
gens & *tumidum* denotasse,
 in quo derivatorum notiones
 conciliantur. Nam ut Cla-
 riss. Guffetius in Comment.
 Ling. Ebr. (d) ait: *Scyphus*
inversus & *collis* eodem modo
assurgunt. *Galeri imitaban-*
tur vel Scyphum, vel collem,
assurgendo supra verticem. Hinc
 quoque nomen urbis ab his

cc

(d) ad voc. גבע p. 160. f. 2.

ce deceptoribus habitatae, *דבוע* dictum est, ob editiorem *situm* (e). Eadem enim litterae radicales heic prostant ac in *דבוע*, suffixa insuper a fine terminatione *ד* heemantica. Græcis interpretibus & Josepho nomen hoc scribitur *Γαβων*, *Γαβωνίτης*, in quam formam etiam Judæi videntur post captivitatem Babyloniam id flectere cœpisse. Alioquin labio Ebræo puriori sonat *דבוען* *Gibhon*, cui nostrarum versionum *Gibeon*, *Gibeonita*, propius accedit. Erat itaque *Gibeonitarum* horum *dolus*, de quo in præsentiarum agimus, *astutia* quædam *intenta ad eliciendum a*

Jo

(e) *conf. I. Paralip. XVI. 39.*

Josua & populo Israëlítico fœdus, quo interitum sibi imminuentem effugerent, suamque servarent vitam.

Thes. II.

HISTORICA.

- §. I. Originem Gibeonitarum ex Hebræis arcessit, & situm urbis Gibeon in sorte tribus Benjamin ponit.*
- §. II. Ipsum hunc Gibeonitarum dolum describit.*
- §. III. Causam & eventum doli hujus excogitati adfert.*
- §. IV. Pœnam hunc ob dolum Gibeonitis inflictam esse demonstrat.*
- §. V. Gibeonitas e captivitate Babylonica reduces fuisse innuit.*

§. I.

Hilce jam sic præmissis ad ipsam me conferam materiam

teriem pertractandam. Ubi primo intuitu occurrit quæstio: *Cujusnam gentis hi Gibeonitæ, & quonam in loco, aut cujus tribus Israëliticæ parte sita fuit urbs Gibeon?* Quæ facili quidem opera solvitur. Nam Spiritus ipse Sanctus utrumque expedit momentum, non tantum expresse Gibeonitas appellando *Hevæos*, Jos. IX. 7. c. XI. 19. sed & monstrando Gibeonem in isto jacuisse tractu, qui in sortem tribus Benjaminiticæ postea cessit, Jos. XVIII. 25. Id tamen heic observandum, *Hevæos* ab *Hevi* s. *Hivvi* originem traxisse, Gen. X. 17. filio *Canaani*, qui ab avo *Noacho* anathematis fulmine erat percussus, Gen. IX.

IX. 25. Constat præterea, hanc Hevæorum gentem habitasse ad montem *Hermonem* in regione Mizpa, Jos. XI. 3. five ad *Libanum*, inde a monte *Baal-Hermon* usque ad *Hammath*, Jud. III. 3. adeoque in extremis Canaanæ finibus orientem versus. Unde & eruditi *Cadmonim* illos, Gen. XV. 19. qui inter ceteros Canaaniticæ stirpis loco Hevæorum recenseri videntur, putant hos eosdem fuisse Hevæos, a 𐤇𐤓 oriens dictos, quandoquidem hi orientem magis spectarent. Hevæis hiſce orientalibus & Gibeonitarum nostrorum ortum vindicant, eosque ceu coloniam Hivviticam in medio Canaaniticæ

nitidis ad latus Jebusæorum
 confedisſe autumant magni Vi-
 ri. Ita enim præter acutiſ-
 ſimum Sam. Bochartum (f),
 Clariff. Adam. Erdm. Mirus
 diſertis verbis (g): Aus die-
 ſen (ſc. Hevæis) ſind entſproſ-
 ſen die Gibeoniter / welche
 mit Joſua einen Bund mach-
 ten. Cui incomparabile illud
 ſidus gentis noſtræ b. m. Doct.
 Johannes Gezelius, Episco-
 pus Aboenſium deſiderariſſi-
 mus, in opere ſuo aureo bi-
 blico (h), & Doct. Abrah. Ca-
 lovius (i) aſſentiuntur: nec
 non Celeberr. Ravanelius in
 ſua

(f) Phaleg. Lib. VI c. 36. (g) Lex.
 Antiq. Bibl. p. m. 592. (h) Ad Joſ.
 cap. IX. 3, (i) Bibl. illuſtr. ad Joſ.
 eund. loc.

(ua Bibliotheca sacra (k); & Cl.
 Christ. Schotanus (l). Atque sic
 spero jam esse meridiana clarius
 luce, magnam hanc urbem
 vel metropolim *Hevæorum* Gi-
 beon in sorte Benjamin sitam,
 atque ab hisce suis ad Josuam
 venientibus incolis, qui inde
 dicti sunt Gibeonitæ, fuisse
 habitatam. Metropolim, in-
 quam: nam civitas hæc He-
 væorum pluribus habitavit op-
 pidis, quæ Jos. IX. 17. nume-
 rata, in ditione Gibeonita-
 rum fuisse memorantur: ut
 frustra sit Josephus (m), qui
 reliquas illas vicinas civitates,
 tanquam alieni juris, solis Gi-
 beo-

(k) Part. I. p. 1063. (l) Biblioth. Hist.
 Sacr. vet. Test. Tom. II. p. 382. (m)
 Antiq. Jud. Lib. V. c. 1.

beonitarum persuasionibus motas, in societatem legationis consensisse refert.

§. II.

ATque hi ipsi Gibeonitæ, longum mentientes iter, Josuam & populum decipere Israëliticum. Auditis namq; omnibus, quæ Jehovah Ægyptiis, Sihoni Hesbonensium, & Ogo Basanorum Regibus fecisset, atque quomodo Josua Jerichuntem & Ai devicisset, delessset, soloque æquasset, dolo astuque uti, ac se suaque omnia hoc modo servare maluerunt, quam ut, veluti *quinque illi reges*, de quibus Jos. X. I. & 3, ac universa ceteroquin Canaanæa, belli incerta tentare

rare vellent. Nam cum reli-
 qui reges Canaanæorum con-
 silia inirent, quomodo armo-
 rum Israëlitarum sustinerent
 vim atque imperum, eaque
 depellerent; hi Gibeonitæ me-
 liora quasi edocti, aliud cepe-
 re consilium, quod tutius,
 quodque salutaris sibi esset,
 callidum quamvis & astutum,
 𐤁𐤁𐤀, *Et iuverunt*, inquit san-
 ctissimus auctor textus sacri, i.
 e. recta ad Gilgalem, ubi ca-
 stra tunc temporis habuere
 sua Israëlita, perrexere via,
 𐤁𐤁𐤁𐤀, *Et legatos se fecerunt*,
 dicentes, longinquo e loco se
 huc ablegatos esse a primori-
 bus suis atque senioribus, ter-
 ribili DEi Israëlitis fama exci-
 tatis, ad avertendum a se il-

lud letale exitium, quod Canaanæis immineret. ויקחו שקים
 בלים לחמוריהם, *sumserunt saccos veteres super asinis suis,*
 ובמדות יון בלים ומבקעים, *utres vini veteres disruptos (diffissos) ligatos (vel fasciis colligatos)*
 ובעלות בלות ומטלות ברגליהם, *calceos veteres refartos in pedibus suis:*
 ושלמות בלורת, *vestes veteres (trititas) super se:* וכל לחם
 צירם יבש היה בקרים, *omnis panis viatici eorum arefactus fuit in micas,* vel ut loquitur Buxtorfius, *in puncturas, id est, mucidus, punctis mucoris respersus (n)* Simulabant itaque hoc modo,
 &

(n) *Lex. Ebr. ad voc. בקרים p. m. 484.*

& vestitu detrito, & vasculis vetustis, mucidisque viatici frustulis instructi, se longum confecisse iter, priusquam ad Israëlitas venissent. Ad viam ita erant parati, prout litteris ex sacris populorum videmus orientalem olim fecisse iter. Ut Hagarem cum puero suo Ismaël e domo Abrahami ejectam, Gen. XVI. aliosque: qua de re, ut & de peregrinatione hodierna orientalium tufius differentem videsis b. Joh. Cunrad. Dietericum (o). Cornelium etiam Nepotem (p), iter *Antigoni ex Media in Persidem proficiscentis*, *Eumenemque*

B 2

bel-

(o) *Antiq. Bibl. vet. Testam. p. 310. & seqq.* (p) *Eum. vit. cap. VIII. n. 7.*

bello aggressuri, describentem. Hoc itaque miserabili habitu, ob terrorem armorum Israëliticorum, itineri se aptabant, fidem eo melius facturi Israëlitis, se e disitis ad eos venisse regionibus, quum testimonium ipsius rei verbis adde-
dere suis viderentur.

§. III.

Scilicet percrebuerat fama de victricibus populi Dei armis, decretoque Divino de tradenda Israëlitis universa Canaanitide, incolis ejus interne-
cione deletis (q): jamque devastatis finitimis, proxime eos flamma videbatur correptura. Qua perculsi,
bene

(q) Jos. IX. 24.

bene norant, se haudquaquam posse resistere potentiae & impetui armorum, *DEo fortunante & opitulante*, victoriosorum: itaque dubitabant, se ullo modo cum suis servari posse, nisi iratos Israelitarum animos possent mitigare, cum dicerent, peregre se venisse ob nomen Dei ipsorum, hoc consilio, ut servos se eorum declararent, seque iis dederent. Neque ea res eos fefellit. Nam simulac ad castra venerant Israelitica, statim bene excepti sunt. Amice habitis licentia dabatur exitii deprecandi, cum profiterentur se ex ejus regionis incolis non esse, sed a funde. Vitam impetravere, quo

quoniam crederent Israëlitaë,
 nil heic subesse doli, addito
 insuper iis valido a seniori-
 bus populi jurejurando, illos
 in tuto navigaturos portu, &
 nunquam vita bonisque suis
 iri privatam.

§. IV.

CUM jam sic verba dedis-
 sent victoriosis Israëlitis,
 servati, uti dictum, jurejuran-
 do hi Hevæi Gibeonitici, &
 in foedus ab Israëlitica admis-
 si sunt gente. Sed nec eo
 minus celeriter *emanavit do-*
lus eorum, ut verbis D. Schoo-
 tani (r) utar. Huc & illuc
 enim circumfusus victricibus
 copiis

(r) *Biblioth. hist. Sacr. vet. Testam.*
 Tom. II. p. 382.

copiis, paullo post venire ad
urbes eorum Israëlitæ, ubi
hosce deprehendebant impo-
stores. Quo facto, interro-
gati Gibeonitæ, cur ipsos de-
cepissent, respondebant, se
veritos esse, ut alias sibi su-
isque pepercissent Israëlitæ.
Quamobrem gravissime a Jo-
sua reprehensi interneccione
quidem liberabantur, verum
foedere hoc deditiois tribu-
tario in conditionem plane
servilem personalem verso, ob
fucum huncce suum servitio
æterno Israëlitis præstando da-
mnabantur. Primo quidem
ut ligna cæderent, & aquam
portarent in ministerium ta-
bernaculi, Levitisque mini-
strarent, sicut Levitæ Sacer-
do-

dotibus: unde dicti נְתִיבִים
Nethivim, a נתן *dedit*, h. e.
 quasi *dedititii*, ceu ait Bux-
 torfius (f), non tantum quia
 Josua eos tradidit, נתן Jos.
 IX. 25. sed & quia David
 ministerio eosdem addixit
 נתן הַמְּתָנִים Efd. VIII: 20.
 a quo simul Mirus putat e-
 os in certos esse ordines di-
 stinctos (t). Deinde vero, in
 templo a Salomone erecto
 serviebant stans vicibus & die-
 bus, afferendo Levitis ligna
 & aquam in usum sanctua-
 rii, ad everfionem usque tem-
 pli, quod Hierosolymis erat,
 primi, dum una cum popu-
 lo Israëlitico captivi Babylo-
 nem

(f) *Lex. Ebr. ad voc. נתן* p. m. 496.

(t) *Lex. Antiquo. biblic. p. m. 860.*

riem abducebantur a Nabuchodonosore (u). Ceterum debellata per Josuam Canaanæ, cum regio Gibeonitica cum oppidis suis tribui Benjamin sorte obtingeret, dubium suboritur, num Gibeonitæ sedibus suis sint moti. Causas dubitandi auget, quod metropolis ipsa Gibeon una cum suburbis legatur in possessionem data familiæ sacerdotali, posteris Aaronis, Jos. XXI. 17. immo tabernaculum ipsum & universum ministerium sacrum, aliquamdiu tempore Davidis, 1. Paral. XVI. 39. & imperio Salomonis in eunte, 2. Paral. I. 3. Gibeone sit frequentatum: neque
 pro

(u) 1. Paralip. IX, 2.

probabile sit, sanctissimam religionem intra moenia gentis profanæ esse pollutam. Verum enimvero nusquam leguntur Gibeonitæ sedibus suis pulsi: heic certe minime id videtur necesse fuisse, quum familia sacerdotum, tot locorum possessione aucta, sola omnibus urbibus, præsertim majoribus, qualis Gibeon, complendis vix fuerit par: adeo ut, quanquam familiæ quædam gentis Aaronicæ Gibeonem migraverint, eam nihilominus pristinis incolis pleisque suffecisse non sit mirum. Accedit, quod horum Levitici cultus servorum opera sacerdotibus sic tanto erat aptior, quanto propior: præ-

præsertim quum vero sit simile, Gibeonitas jam Davidis saltem ævo Israëliticis sacris accessisse.

§. V.

Quidæ cum reliquis Judæis in captivitatem quidem abducti erant: nonne vero etiam inde post completos LXX. annos reversi sunt in Judæam, & altero exstructo templo, sanctuarii denuo fuisse ministri? Ad hanc questionem ut affirmative respondeamus, monet nos non tantum redintegratio ministerii sacri, atque sacrificiorum summo offerendorum Numini, quibus peragendis officia *לֹא־בְּיָמֵינוּ* requirebantur; verum

verum etiam varia scripturæ loca luculentissime ostendunt docentque, eos cum ceteris reduces fuisse e terra Chaldaeorum in Judæam. Recensentur enim inter eos, qui rediere, Eldr. II. 20. *filiu Gibbar* XCV. Gibbar enim eadem erat urbs quæ Gibeon, ut ex collatione cum Neh. VII. 25. patet. Præterea etiam Neh. III. 7. numerantur inter instauratores Jerusalem, non solum *Melatia Gibeonita*, sed & plures *viri de Gibeone*. Et si quis de hisce dubitet, *Nethinaeorum* aliquoties, soluta captivitate, fit mentio. Definitur namque numerus reducum, Eldr. II. 43. 58. Neh. VII. 46. 60.

Comi-

Comitiis interfuisse narrantur, Neh. X. 28. Dicuntur habitasse in Opbel (x). Tributam illis quoque immunitatem omnium onerum publicorum legitur (y). Non omnino refragatur, sub nomine *Nethinim* etiam comprehendi reliquos Canaaniticæ gentis, a Salomone in sortem tributariam redactos. Sed asseverare simul ausimus, Gibeonitas, ceu primos & præcipuos *Nethinæos*, minime inde esse excludendos: immo hos forte solos intelligendos, saltem quoties *Nethinæis servi Salomonis* a latere adjunguntur, ut Esdr. II. 58. Neh. VII. 60. cap. XI. 3. Atque
ita

(x) *Nehem. III. 26.* (y) *Esdr. VII. 24.*

ita deprehendimus etiam post
 reditum ex captivitate Baby-
 lonica fuisse posteros horum
 Gibeonitarum, qui Josuam
 deceperant. Quo autem lo-
 co apud Judæos habiti sint
Nethinim, patet ex judicio
 eorum in Hierosol. Horajoth,
 adducente Lightfooto (2),
 ubi magna recensita subse-
 liorum serie, & variis digna-
 tionis gradibus, *infra notho-
 rum sortem Nethinei depri-
 muntur*. Unde nec connubio
 iis permissum est cum Israe-
 litis misceri. Certe חַטְּבֵי עֵץ
 & שׂוֹמְרֵי מַיִם , *ligna cadentes*
 & *aquam haurientes*, jam an-
 te per Moſen Deut. XXIX.
 II.

(2) *Hor. Hebr. ad Matth. c. XXIII. 14.*

II. ut infimi ordinis & servilis conditionis inducuntur.

Thes. III.

MORALIS.

§. I. *An Israëlitis permissum fuerit cum gentibus extra Canaan facere fœdus, questionem movet.*

§. II. *An cum Canaanis?*

§. III. *Fusjurandum Israëlitarum Gibeonitis datum mandato divino de delendis Canaanis non repugnasse, probare annititur.*

§. IV. *Quousque dolo uti, jure inculpata tutela, liceat, disquirit.*

§. V. *Ipsam doli Gibeonitici moralitatem sistit.*

§. VI. *Dissertatiuncula finem imponit.*

§. I.

ATque adeo breviter dolo hocce Gibeonitarum descri-

scripto, restat ut de *moralitate* ejus quæramus. Dispicendum itaque nobis est, *An* hic eorum dolus Juri conveniat naturali? & numne mandato divino de cadendo delendoque populo Canaanitico, repugnet jusjurandum Israëlitarum Gibeonitis datum? De singulis ut ordine agamus distincto, convenit, ut primum posterius excutiamus momentum quæstionis. Ubi in antecessum inquirendum nobis est: *An* cum extraneis foedus percutere licitum fuerit Israëlitis? quod aliqua laborare videtur difficultate. Prohibuerat namque supremum Numen Israëlitas foedere cum aliis ineundo gentibus, hanc præ-

præcipue ob causam, ne populus Israel ab iis seductus, a DEO deficeret, & Idolorum amplecteretur cultum. Verum *deditionis* exteris cum gentibus inire *fædus* omnino illis permissum erat: videlicet, si pacem sibi oblatam illæ acceptassent, tunc illis parcere Israëlita, vitamque concedere debebant, ita tamen, ut salvatæ servirent ipsis sub tributo (a). Quemadmodum sequentibus etiam temporibus factum esse legimus, ut sceptrâ tenente Davide (b), qui varias devictas gentes tributarias fecit. Sed *annon societatis etiam fœdere cum illis pacisci fas erat?*

C

Si

(a) *videtis Deut. XX. 11.* (b) *vid. 1. Paral. XI. 8. 2. Sam. X. 19.*

Si per foedus nihil aliud intelligatur, quam *pactio de mutua securitate*, sive *cautio de non ledendo*, aut *pax utrinque servanda*, commerciis etiam inevitabilibus inter cives utriusque populi colenda: sic cum omnibus extra Canaan pacisci poterant & debebant Israelitæ. Sed si pro *conventionione* accipiamur, de *auxiliis mutuo præstandis*, præsertim adversus hostes, sive offensivum illud foedus fuerit, sive defensivum Israelitæ: displicuisse videmus Numini ejusmodi foedera, & in pluribus castigata, ut vel Afsæ exemplum probat, 2. Paral. XVI. 7. quia animos populi DEi a fiducia Divinæ opis ad *venerationem humanorum*,
 sub

subsidiorum abducebant. De his egregie disputantem consule Ifogæum (c). Fœdus autem illud, quod iniit David cum Hiramio Tyrriorum rege; nec non quod cum eodem confirmavit Hiramio filius & successor Davidis, sapientissimus ditissimusque omnium, rex Salomo (d), nihil erat aliud, nisi contractus peculiaris de rebus in commercium venientibus, idque in casu quodam singulari. Huc vero id non videtur quadrare, quod cum Pharaone Ægyptio idem pepigit Salomo, matrimonii

C 2

eto

(c) Karla Segerstiöld. *part. II. cap. integr. om förbund med ochristina/*
presert. §. 28. seqq. (d) *2. Sam. V. 11.*
1. Reg. V. cap. totum hac de re vide.

etiam vinculo firmatum (e).
 Nedum posteriori ævo de fœderibus regum Israel & Juda, quæ cum gentibus aliis invito Numine fecerunt, e re est, ut quid dicam.

§. II.

ORdinis jam exigit ratio, ut disquiramus: *An cum Canaanæis fœdus inire permissum fuerit Israëlitis?* Cui quæstioni absolute respondere negando, esset oraculis contradicere Divinis. Notum, quippe est ex scriptura sacra, DEum, non modo jure supereminentis dominii, ceu regem & summum imperantem populi numerosissimi; sed & tanquam justissimum scelerum Canaan-

e). 1. Reg. III. 1. c. VII. 8. & IX. 24.

naaniticorum vindicem, dedisse Israelitis, velut decreti sui vindicativi exsecutoribus, hoc in mandatis, ut cum proficiscerentur expugnatum urbem quandam, prius offerrent illi pacem, quam suam in bello tentarent fortunam: & si reciperet oppugnata urbs oblatam sibi pacem, aperiretque portas, tunc salvandam, & sub jugum servitutis præstandi que tributi esse mittendam: prout expressum hac de re mandatum exstat divinum (f). Quod ipsum etiam de Canaanitide est intelligendum, non obstante restrictione ad longinquos facta: illa enim non oblationem pacis determinat, sed

(f) *Deut. XX. 10. 11.*

sed vel severitatem vel moderationem in delendis incolis, conditiones foederis pertinaciter aspernantibus, circum-scribit, adeoque cap. cit. v. 15. est applicatio v. 13. & 14. *Mandatum* alioquin *excisionis Canaanæorum non fuisse peremptorium*, sed deditionis foedere declinabile, patet I.) præter Gibeonitas, exemplo tum Raahabæ & familiarium ejus, tum reliquiarum veteris Canaanææ tempore Davidis & Salomonis. 2.) Fetialium legatione & clarigatione, tum I. all. indicta, tum Sihoni Emoræo actu præstita, ad quem missi legati דברי חיים cum verbis pacis, Deut. II. 26 Quod autem reliquis Canaanæorum civitatibus singulis

gulis eadem conditio æque ob-
 lata non legatur, causa est,
 quoniam ipsæ bellum præoccu-
 parunt, vel nuntiis ad uni-
 versam terram missis antea
 communiter erant compellatæ,
 ut de epistolis Josuæ ad eas
 datis scriptores Judæorum lo-
 quuntur (g). Et poterat in
 bello isto mandato sufficere,
 pacem vel sponte petentibus
 concedendam esse. Quod 3.)
 valide conficitur ex Jos. XI. 19.
 20. ubi pervicacia gentis Ca-
 naanæ causa internecionis
 inducitur, quod nulla civitas,
 præter Gibeonitas, pacem cum

Ira-

(g) Conf. Schickard. de J. Reg. Hebr.
 c. V. p. 305. Selden. de J. N. & C.
 libr. VI. c. XIII. f. 735. Cune. de
 Rep. Hebr. lib. II. c. XX.

Israële voluisset: ergo si quaesissent, similiter obtinendam, ut nihil dicam, obfirmationis poenam etiam ob antegressum oblatae securitatis contemtum esse inflictam. Tendere itaque eo videtur mandatum clarigationis, ut incolae quidem terrae Canaan pacem petaturi in foedus recipiendi essent, non vero in eadem societatis jura, quibus genuini gauderent Israelitae, admittendi; quamvis vel septem Noachidarum praecipua receperint observanda, vel majus quoddam in se legis jugum derivari passi sint: unde vel גרי זרק *Peregrini iustitiae*, vel גרי תושב *Peregrini domicilii*, vel גרי שכור *mercenarii*:

narii: quibus epithetis apud
 Ebræos pro varia accessionis
 ratione, a se invicem distin-
 guebantur alienigenæ, in fœ-
 dus recepti deditiois. Nam
 nec ad publica admittebantur
 officia, nec ullam in conven-
 tibus habebant jus suffragio-
 rum, sed obligati erant servi-
 re quibuscunque pro numera-
 ta ipsis pecunia, & quævis ser-
 vilia tractare. Atque adeo,
 eo modo cumque in finem,
 licite recipi, & in tale dedi-
 tionis fœdus servitio destina-
 tum admitti potuere & Canaa-
 næi.

§. III.

Hinc igitur solutio motæ no-
 bis quæstiōis de *jurejuran-*
do

do Gibeonitis præstito, num-
 ne convenerit mandato Divino
 de delendis Canaanæis, per se
 resultat. Scilicet non omnes
 gentes terræ Canaan interne-
 cioni dandæ erant, sed tan-
 tum illæ, quæ recusarent sper-
 nerentque pacem sibi oblatam;
 non vero, quæ sponte servi-
 tio & jugo se submitterent
 Israëlitico, & ex quibus nul-
 lum in posterum sive rebelli-
 onis sive seductionis immine-
 ret periculum (b). Colligimus
 ergo, hoc juramentum,
 ut verbis utar Clariss. Hoch-
 stetteri (i), non fuisse contra legem
 divinam, de perseveranti-
 bus

(b) *conferfis Pufend. J. N. & G. Lib.*
II. c. IV. §. 7. (i) Colleg. Pufend.
Exercit. VII. §. XXX. not. a. p. 344.

bus in impietate & ad primam denuntiationem non parentibus, explicandam. Unde & factum est, ut DEUS ipse postea foedus isthoc & jusjurandum specialiter approbaverit: non ratum habiturus, si absolutum ejus interdictum eo fuisset violatum. Nam & famem, quam passa est terra Israël durissimam, ob vexatos a Saule Gibeonitas fuisse immissam; & temeratam pactorum fideique juratae religionem, nece posterorum Saulis expiandam docuit summum Numen (k). Sed obstare videtur I.) cautio populi Israëlitici: *Fortassis in medio mei habitas, quomodo tecum paciscerer* (l)? Quae tamen

men

(k) 2. Sam. XXI. (l) Jos IX. 7.

men eo pertinet, ut interrogarentur Gibeonitæ, quale desiderarent fœdus, sociale, an vero *deditionis*; & moneantur, licere sibi hoc pangenere, non vero illud: prout existimat Grotius (m). Quo etiam tendunt verba, quibus se incolæ Gibeon servos Israëlitarum declarabant (n). 2.) *Reprehensio* Israëlitarum ob neglectum consulendi oraculi (o). Sed quamvis populus iste in dubiis casibus, bello hoc præsertim demando, statuque Theocratico, os Domini consulere deberet: hoc tamen casu id non adeo ipsam rei

sub-

(m) De J. B. & P. L. II. c. XIII. . 4.

(n) Jos. IX. § 8. (o) cap. prox. cit.

v. 14.

substantiam, quam modum spectat. 3.) Periculum autem neque turbarum a plebe hac ferva, neque seductionis a caelionibus hisce cultus Levitici, qui Israëliticis sacris celerius adsuefieri possent, metuendum erat. 4.) Et si vel maxime licuisset pacisci, pertinacia tamen sua Hevæi isti ultimum fere ictum expectantes, venia se indignos reddidisse, aditumque sibi ad fœdus præclusisse videntur. Verum quamquam ob neglectum non omnino a culpa erant immunes: sunt tamen rationes, quæ svadeant, eos non omnem decoxisse gratiam. 5.) Sed & dolus alterius partis paciscentis videri queat jusjur-

ran-

randum hoc fecisse irritum. Ceterum dolus iste errorem non circa *essentiam*, sed *qualitatem* foederis potuit parere: nam vi antea dictorum, Israelitas in foedus isthoc nihilominus consensuros, & supplicum vitae parsuros fuisse, censendum est, quum nihil esset in pacto, quod obstaret, quo minus servari posset ac deberet. Præterea jusjurandum novam non producit obligationem, sed antea existentem confirmat. Ubi ergo pacta & promissa non obligant, frustra vinculum jurisjurandi injicitur, quippe quod naturam rei haudquaquam mutat, adeoque de re per se illicita est nullum (p). §. IV.

(p) *Conf. Puf. J. N. & G. lib. IV. c. II. §. 6.*

§. IV.

JAm ad alterum quæstionis nostræ membrum devolvimur, de *moralitate doli* Gibeonitarum disquisituri. Ubi advertendum primo est : Jus Naturæ haudquaquam dene-gare cuiquam conservationem sui ipsius ; quin multo magis approbare alicujus sollertiam circa vitæ bonorumque suorum conservationem. Nam quum jus Naturæ hominibus præcipiat non tantum socialitatem esse colendam , verum etiam dicet officia reflexa esse observanda ; quid est , quin etiam patefcatur, homines respectu horum officiorum teneri se suaque quovis modo servare, dummodo id ci-
tra

tra aliorum detrimentum fiat? Et licet lex circa defensionem sui ex ipsa socialitate derivetur, ut loquitur Cceleberr. Hochstetterus (q): Jus tamen inculpatæ tutelæ eo usque se extendit, ut defensio sui violenta in periculo vitæ, non aliter evitabili, cum nece alterius licita sit: hinc liquet, multo magis licitum esse, uti dolo astuque, sine damno tamen alterius, ad se suamque vitam conservandam. Quia lex charitatis adversus me ipsum in decalogo mihi injuncta, & quia Juris etiam Naturalis est, seipsum defendere,

vi-

(q) Colleg. Pufend. Exerc. V. .IV. p. 246. (r) Idem loc. cit. pag. 248. not. c.

vitamque non temere profun-
 dere (r). Ergo quemadmo-
 dum non omnes fictiones, si-
 mulationes & dissimulationes
 pro illicitis sunt habendæ, sed
 illæ demum, quæ aut in glo-
 riam Numinis, aut in alio-
 rum commodum injuriæ sunt;
 ita in sui præsertim conser-
 vatione dolus innoxius lege
 haud improbari est censen-
 dus. Quod tamen isto cum
 temperamento est accipiendū,
 ut diligenter caveatur, non
 tantum ne actu damnum cui-
 quam ex fictione existat, sed
 & ne jus alterius quoquo mo-
 do lædatur. Quoties enim
 aliorum non interest, nos a-
 nimi nostri sensa pandere;
 nostra autem interest ea ce-
 D   lare;

lare † toties signis diversum
 quid a cogitationibus nostris
 indicantibus uti licebit (f).
 Ubi vero alteri jus est, veri-
 tatem a nobis exquirendi, fi-
 ctionibus ad dissimulandam
 veritatem uti, summum est ne-
 fas (t). Ergo nec reo, quan-
 tumvis in sui tutelam, coram
 tribunali quod verum est dis-
 simulare, & fictionibus do-
 lisque judicem eludere licet:
 sed veritatem plane proloqui,
 & non damnum modo da-
 tum, verum & reatum aper-
 te confiteri, lege tenetur.
 Ceteroquin enim violatur jus
 illud, quod judici ad verita-
 tem

(f) *Budd. Philos. Pract. part. II. c. IV. Sect. VI. §. IV.* (t) *Idem. Theol. Moral. part. II. c. III. Sect. V. §. IX.*

rem exacte cognoscendam omnino competit, quum ea non cognita perspectaque officio suo ille riteungi nequeat.

§. V.

EX dictis itaque *doli* hujus Gibeonitici *qualitas* haud difficulter eruitur. Cognitum erat Gibeonitis severissimum Numinis edictum, de extirpandis omnibus Canaanæis: idque clade regum Emoraorum transjordanensium internecina executioni mandatum compererant: immo in Hierichuntinos Aitasque, cisjordanicas & vicinas sibi civitates, horrenda levitum esse vastatione perspexerant: neque exitiale hoc malum sine

universæ gentis interitu magis fisti posse apparebat: jamque victrices Israëlitarum copias recta in se ituras, omnemque belli molem in caput suum ruituram videbant. Justo itaque terrore perculsi, perniciem, suo quidem judicio haud aliter evitabilem, averfuri, ad dolum confugiunt. Qui quum forte eo non tenderet, ut damnum darent Israëlitis, sed ut in extremo vitæ fortunarumque periculo suæ ipsorum saluti consulere, hæcenus innoxia utilitatis censeri queat. Neque causæ eorum admodum officere videtur, quod non ad primam denuntiationem imperata fecerint, sed justo se-

rius

rius ad paciscendum accesserint; quum metu finitimorum, quorum imperium a se solis sustineri posse diffiderent, hæc pacis consilia prudenter distulisse putentur. Verum enimvero re paullo diligentius excussa, ac circumstantiis facti sub rationis examē revocatis, vitium ejus non potest non sese prodere. Aut enim Gibeonitæ peccarunt, dolose agendo; aut Josua, pœnam maledictionis atque servitutis extremæ illis ob dolum hunc infligendo. At posterior cum ratione dici nequit, tum ob personæ Josuæ prerogativam, tum ob subsequutam sententiæ ejus rati habitationem. Ergo manebit prius, Fœdus quidem ipsum
cate.

catenus servandum esse censuit Josua, ut securitas illis vitæque concederetur, quippe quod & fas esse sciret, & dolo ipsorum non violatum. Sed *delictum Gibeonitarum* consistebat in *lesione juris*, quod *Israëlitis* erat *quæsitum*, ad *veritatem a Canaanitis* plene *exquirendam*. Idque duplici nomine. *Primo* namque *Israëlitas*, ceu decreti *Divini* *exsecutores*, exacte scire oportuit, cum quibus agerent, siquidem non *iisdem* *legibus* cum *incolis Canaanæ*, atque cum *populis remotioribus*, *paciscendi* *is* erat *facultas*: his enim *satis* esse poterat, de *securitate* *utrinque præstanda*, sive de

de non lædendo caveri: illi autem, quamlibet supplices facti, sub jugum erant mittendi; rebelles vero penitus delendi. Non igitur licebat Hevæis veritatem heic dissimulare, sine cujus cognitione Israëlita justissimam DEI causam rite exsequi nequibant. *Deinde* beneficio Domini supereminens destinata erat Israëlitis possessio Canaanitidis, cujus obtinendæ jure priores incolæ per delictum suum exciderant. Non ergo sine injuria poterant hi illos in adeunda sua hereditate eludere, & quasi de dominio illis non cedendo machinari, i. e. jus eorum intervertere, & facultatem libe-

re de peculio suo disponendi
 astu iis præripere. De utro-
 que momento, tum de exci-
 sione Canaanæorum per Isra-
 Ælitas a Jehovah decreta, tum
 de successione in bona eorū
 his destinata, Gibeonitæ sua
 ipsorum confessione erant in-
 formati (ss). De jure etiam
 convictos fuisse non dubitan-
 dum, si quid divinitatis Je-
 hovæ tribuebant. Ast aliter
 judicare non potuisse, vel fa-
 ma miraculorum circumcir-
 ca perpetratorum, etiam i-
 psis confitentibus, probat (x).
 Hinc quia jus Israëlitarum a
 Gibeonitis læsum vidimus,
 dolus horum a crimine men-
 dacii liberari nequit, quod
 di-

(ss) *Jos. IX. 24.* (x) *l. c. v. 9. 10.*

discrepantia est verborum aut signorum a nostris cogitatis, quæ alter ex nobis intelligendi jus habebat. Juste itaque, ut cum Grotio rem eloquar, *doli sui pœnam aliquam sustinuerunt Gabaonitæ, jam sua deditioe subditi facti Hebræorum: addicti enim sunt personali cuidam servituti, cum si egissent aperte, potuissent ad tributariam conditionem recipi.* (y).

§. VI.

Essent quidem plura adhuc dicenda circa nobile hoc argumentum: verum, quum veteret ingenii tenuitas, veteret familiaris rei angustia, veteret

(y) J. B. G. P. lib. II. c. XIII. §. 4.

veter subsidiorum heic loci
 inopia, veter etiam brevitās,
 quam sectandam nobis pro-
 posuimus, id pluribus perse-
 qui: ideo vela hic contrahen-
 tes, Te Cand. Lector, denuo
 rogatum venimus, ut levi-
 uscula nostra æqui bonique
 consulas, ac imbecillitati i-
 gnoscas nostræ, quod non ut
 debuimus, sed ut potuimus,
 hæc Tibi sistere sustinueri-
 mus. Voto concludimus. Di-
 gnetur summus rerum Arbiter
 Ecclesiam nostram, variis sa-
 vis conflictantem ærumnis, ab
 omnibus præstigiis, cavillatio-
 nibusque τῶν ἀπειρηγόνων, sartam
 rectamque, in sui sanctissimi
 nominis gloriam, conservare!
 Quo nobis ab hac liberatis
 mor-

mortalitate, in sæcula non-
quam terminanda liceat in
finu Abrahæ DEum laudare,
& Ei coram Agno impolluto
cum omnibus in cœlo beatis
psallere *ἱρισάγιος* hocce Ange-
lorum, Esa. VI. 3.

קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות :

S. D. G.

Cosca
Cunniasucuinen ja Hywin Oppenut
HERNA

Herr ERIKS CAJANUS,
Tämän oppenen Työnsä/ Gibe-
onitain Euvoludest/ Turun cor-
tiasa Schoulusa hywin wastaisi.

Töe totta totisesti
Uscateistans ahkerasti,
Wircästi wirastansa
Suolen pitää hartahimman;
Laidon cansa tarctahimman.
Lawallans eij tarhaela,
Wan on sanoisa siweä,
Ihana ilon siasa:
Händä caicki küttelewät,
Uldäisessi ylistawät,
Racastawat rasechasti.
Händä wihdoin palcku paras,
Duni jalo udoottavi,
Waimittapa myöskin maro:
Seiso nimi nändymättä,
Wuisto cans matanemättä.
Tämän tunsi toimellinen
Maakmes, Herra mahtawainen,
Ystäwäni ylinmäinen,
Wicä paras Pohjalainen,
Cosca kyllä kilwoitellen
Wöt ja päiwät yhtenäsä,
Wircästi wijsautta:
Hacskeli halmisessi,

Ekisseli edell caicki,
Oppeneiten v'saurist,
Kirjoist kyllä kirjettävist,
Miesten parvesa varastien,
Jonga totta todistavi,
Mhäisestti v'sottavi
Työsi tämä täydellinen,
Menos totta toimellinen,
Oppis myös osa isombi,
Kirjoituxes cuuluisambi:
Jonga juuri julkisestti
Wastat aiwan wacaisestti,
Disputeraten todella,
Latinata lasketellen,
Kielell kyllä caunihilla,
Eulla sanoin suloisella:
Eij ä Eull on paleka suuri,
Eunnia caunis cuuluisambi
Vaitumella: toij'sanden,
Euculoilla corkeuden:
Eosca wihdoin Herra suuri,
Wireyden paleca juuri,
Eiuna Eua Eionista,
Lahjoittapi lawiasti,
Euniv väähä's eunnian eruttun,
Osan anda onnellisen.

Mäin vnnia toidotti

Juhana Juhanan Poica
Pohjalainen.

Eil

Herr ERICH CAJANUS,

Då Han,
Om de Gibeoniters list/ med al-
las nöije disputerade.

Ingen ting i werlden är,
Som här högre plågar skattas,
Än den lärdom hos sig bår,
Hållst om dygden där ett fattas:
Lärdom är ju then alleen,
Som ett lider meen,
Utän list en green
Fruchter gifwer,
Alltid blifwer

Gatt i större lius och steen.

Ther som dygden sig har fåst,
Och sitt Herra-wälde drifwer:
Brister godt ut aldramåst;
Hwilket **BRD** wid handen gifwer,
Medelst fruchten han då rön,
När en Lager grön
Gör des flit til lön,
Blijr med sågnad,
Honom ågnad,
Af *Parnassens* täcka lön.

Detta war sin wän och närstepte skyldig

Abrah. Joh. Røring.

Öfver-Notninge.

Eidem.

Callida cum monstras molimina
gentis Hevæe,
Essent heic laudum præconia, Amice,
  Itharum
Digna canenda mihi merito, nisi vera
  maneret
Et rata vox veterum: Laudant ef-
fecta Magistrum.

*Prolixiore animo quam verborum
apparatu sic gratulari voluit*

LAURENTIUS WENDELIUS
Ostru-Bern.

Alia cum scriptis continens
quod dicitur
Iste hinc hinc
Dicitur
Et
Iste hinc hinc
Iste hinc hinc
Iste hinc hinc

Prohibet
quod dicitur
quod dicitur

Iste hinc hinc
quod dicitur

Iste hinc hinc
quod dicitur

Iste hinc hinc
quod dicitur

Iste hinc hinc
quod dicitur